יביא עדים שנטרפה באונס ופטור אבא שאול אומר יביא עדודה לב"ד מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר פחת נבילה דניזק הוי ומר סבר דמזיק הוי לא דכ"ע דניזק והכא בטורח נבילה קמיפלגי והתניא אחרים אומרים (א)מניין שעל בעל הבור להעלות שור מבורו ת"ל (1)כסף ישיב לבעליו והמת אמר ליה אביי לרבא האי טורח נבילה ה"ד אילימא דבבירא שויא זוזא ואגודא שויא ארבע כי טרח ברנפשיה טרח א"ל לא צריכא דבבירא שויא זוזא ואגודא נמי שויא זוזא ומי איכא כה"ג אין דהא אמרי אינשי כשורא במתא בזוזא כשורא בדברא בזוזא (ב)אמר שמואל אין שמין (ג)לא לגנב (ד)ולא לגזלן אלא לנזקין ואני אומר אף לשואל ואבא מודה לי איבעיא להו ה"ק אף לשואל שמין ואבא מודה לי או דלמא ה"ק ואני אומר אף לשואל אין שמין ואבא מודה לי ת"ש (ה)דההוא גברא דשאיל נרגא מחבריה תברה אתא לקמיה דרב א"ל זיל שלים ליה נרגא מעליא ש"מ אין שמין אדרבה מדאמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי (ו)ושתיק ש"מ שמין איתמר אמר עולא א"ר אלעזר (ז)שמין לגנב ולגזלן רב פפי אמר אין שמין והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן (ח)אבל לשואל שמין כדרב כהנא ורב אסי ואמר עולא א"ר אלעזר שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני (ט)מונין לה מן הראשון א"ל רבא מה דעתך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מטהרת לה מראשון אלא אמר רבא (י)לחוש חוששת מימנא לא ממניא אלא לשני מאי קמ"ל (כ) דאין מקצת שליא בלא ולד תנינא (ל)שליא שיצתה מקצתה (מ)אסורה באכילה סימן ולד באשה סימן ולד בבהמה אי ממתני' הוה אמינא

דיש

ופטור. דשומר שכר פטור באונסין כדכתיב ביה ומת או נשבר או נשבה אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם (שמות כב): **יביא עדודה.** נבילה: **לב"ד.** לשומה כמה היא שוה והכי משמע קרא יביאהו עד יביא העדודה כדכתיב (בראשית מט) בבקר יאכל עד דהיינו שלל כדמתרגמינן עדאה. מפי מורי: **מאי לאו בהא קמיפלגי.** דבאונסין הא ודאי לא פליג אבא שאול למימר דאפי' נטרפה באונס יהא חייב דאין שומר שכר חייב באונסין אלא ה"ק אם נטרפה בפשיעה שהוא בר תשלומין יביא עדודה ויוסיף מביתו על הדמים שהיא שוה בשעת מיתה דאי משום דמים דהשתא לא איצטריך דהשתא אי אית ליה נבילות אמרייתא יהיב ליה כל שכן הא אלא לפחת נבילה אתא ות"ק דלא מפיק ליה להך דרשה סבר פחת נבילה דמזיק הוי הלכך לא מצי לאוקמי לקרא להך דרשה דאי משום דמים דהשתא לא איצטריך דהא תניא ישיב לרבות שוה כסף: **בטורח נבילה.** להביאה ממקום שמתה שם (ו)(למקום שהיתה שם) אבא שאול סבר על המזיק הוא: **והעלאה** בגימותא: **כסף ישיב לבעליו והמת.** משמע שאף המת ישיב לבעליו: **ואגודא.** שפת הבור: **כדנפשיה קא טרח.** וריוח דנפשיה קא עביד דשייך ליה לניזק בדמי יתירי ולמה לי קרא דוהמת: **כשורא.** קורה: **בדברא.** בשדה ואע"ג שמחוסר הבאה לעיר נמכר בזוז: **אמר שמואל.** מנהג דיינין הוא שאין שמין לא לגנב ולא לגזלן שאם גנב וגזל בהמה או כלים ונפחתו אלו אין שמין הנבילה והשברים לבעלים שיחזיר גנב הפחת אלא ישלם בהמה וכלים מעולים והשברים שלו: **אלא לנזקין.** שמין כדכתיב והמת יהיה לו: **ואני אומר אף לשואל ואבא מודה לי.** רב: **אף לשואל שמין.** ולניזקין קאי: **או דלמא אף לשואל אין שמין.** והאי אף אגנב וגזלן קאי: **מדאמרי ליה רב כהנא ורב אסי.** בבבא מציעא בפ' השואל (דף צו:): **שליא שיצתה כו'.** דקי"ל (ז) המפלת שליא יושבת עליה ימי טומאה וימי טהרה שאין שליא בלא ולד אלא שנימוק בתוכה (ח): **מונין לה מן הראשון.** דמיום ראשון טמאה ואפי' הואי לידה יבישתא: **לחומרא.** דמטמאין טהרות שנגעה בראשון משעת יציאת שליא: **דקא מטהרת לה מראשון.** שהאי סופרת י"ד של נקבה עם יום הראשון ודמים שתראה ביום ט"ו טהורין דהיינו קולא דאי הויא מניא משני לא הויא ימי טהרה עד למחר: **חוששת.** לטמא טהרות שנגע בראשון: **מימנא לא ממניא.** שבועיים דנקבה אלא משני: **מאי קמ"ל.** עולא דאמר חוששת: **דאין מקצת שליא בלא ולד.** ומש"ה חוששת שמא רוב מיחוי הולד יצא באותו מקצת ומכי נפק רוב הוי ליה כילוד כדאמרינן במסכת נדה (דף כח.) יצא מחותך או מסורס עד שיצא רובו ומימנא ודאי לא מניא מראשון דשמא לא נפק רובא עד שני דאי יש מקצת שליא בלא ולד לא הוה חיישינן לטמא טהרות דכולי האי לא חיישינן דנימא תרי חומרי דלמא נפקא ורוב נפקא: **שליא.** של בהמה: **שיצאה מקצתה.** קודם שחיטת הבהמה: **אסורה.** כולה ואע"פ שאין בה ולד: ה"ג **סימן ולד באשה וסימן ולד בבהמה.** כלומר מפני שהשליא סימן ולד בין באשה בין בבהמה שאין שליא בלא ולד אלא שנימוק וחיישינן שמא באותו מקצת שיצא קודם שחיטה היה רובו של עובר וקיימא לן (ט) יצא רובו ה"ז כילוד ואינו ניתר בשחיטת האם:

דיש

יביא עדים שנטרפה באונס. ואיכי דורש בפרק האומנין (ב"מ פג.) אין רואה הא יש (י)רואה יביא עדים שנטרפה ופטור דמשמעות דורשין איכא בינייהו: **יביא** ארוחה לב"ד. פי' שמתה בלא ברכה ואית דגרס עדודה כמו אחת מהנה לא נעדרה (ישעיה לד) ובקונטרס גרים עדודה כמו יאכל עד:

בשאלתות דרב אחאי (כ) גרי' אמר שמואל אמר לי אבא ולא כפ"ה דפירש דמנהג דיינין כך הוא:

אין שמין לא לגנב ולא לגזלן. פ"ה אין שמין הנבילה והשברים לבעלים שיחזיר הגנב הפחת אלא ישלם בהמה שלימה וכלים מעולים והשברים שלו ואע"ג דקיימא לן ישיב לרבות שוה כסף ככסף ואפי' סובין גנב וגזלן שאני משום דכתיב אשר גזל כעין שגזל הלכך צריך להחזיר הגזילה או דמיה ולא סובין וכן משמע בירושלמי מנין שאין שמין לא לגנב ולא לגזלן א"ר אבא בר ממל חיים שנים ישלם ולא מתים עד כדון גניבה גזילה מנין א"ר אבא בר ממל והשיב הגזלה אשר גזל כאשר גזל והיינו טעמא דגנב וגזלן קנו מיד כשהוציאו מרשות בעלים אבל מזיק לא נתחייב אלא כמו שהזיק וה"ט דמ"ד אף לשואל כיון דחייב באונסין נמצא שקנאו משעה שהוציא מיד הבעלים והדמים הוא דנתחייב כמו גנב וגזלן (ל):

דקא מטהרת לה מראשון. פירוש שסופרת י"ד של נקבה מראשון והדמים שתראה בט"ו יהיו טהורין וא"ת ואמאי לא יהיו טהורים דלמא ביום ראשון יצא ראשו או רובו ואפי' לא יצא דלמא הוא זכר וי"ל דלא מצי למישרי מספק ספיקא דהוו תרי קולי דסתרי אהדדי שאם תראה יום מ"א תשתרי נמי מספק ספיקא דשמא לא יצא רובו ביום ראשון ואפי' יצא רוב דלמא נקבה היא והשתא בתחילה התרנו משום דשמא זכר השתא נתירנו משום שמא נקבה הרי ממה נפשך נעשה איסור וכה"ג תנן בהמפלת (נדה כט.) תשב לזכר ולנקבה ולנדה אע"ג דכל איסור באפי נפשיה הוי ספק ספיקא:

דאין מקצת שליא בלא ולד. וא"ת לר"א דאמר חוששין משום דאין מקצת שליא בלא ולד אבל אם היה מקצת שליא בלא ולד לא היתה חוששת ה"ד אי ברה"ר אפי' במד ספיקא מטהרי' ואי ברה"י אפי' בספק ספיקא נמי טמא דהא תנן (טהרות פ"ו מ"ד) כל ספיקות שאתה יכול להרבות ברה"י אפי' ספק ספיקא טמא וי"ל דשמעתין איירי לענין לאוסרה לבעלה:

שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה. פי' אסורה אפי' מה שבפנים דשמא באותו מקצת שליא יצא ראשו של ולד והוי כולו כילוד ולא קרינן ביה כל בבהמה תאכלו דאם יש מקצת שליא בלא ולד היה לנו להתיר מטעם ס"ס תימה דסוגיא דהכא מוכח דשרי ר' אלעזר בשליא שיצתה מקצתה אי הוי ס"ס באכילה ובסוף בהמה המקשה (חולין עז:) משמע דאפילו בס"ס אסר רבי אלעזר דעל הך משנה דשליא שיצתה מקצתה קאמר ר' אלעזר לא שנו אלא בשאינו קשורה בולד אבל קשורה בולד אין חוששין לולד אחר ובשאין קשורה ע"כ לא הוי אלא ס"ס כדקתני בברייתא דקתני התם שמא נימוח שפיר של שליא כו' וא"כ כשאין קשורה תשתרי דשמא אין שם ולד אחר ואפי' יש שם ולד אחר שמא לא יצא רובו וי"ל ברייתא דקתני התם שמא כו' איירי בשליא של אחר הולד ור' אלעזר איירי בשליא שקודם הולד דודאי יש שם ולד אחר כשאין קשורה בה כדאמרינן בהמפלת (נדה דף כו:) דלא אמרינן תולין את השליא בולד אלא בשליא הבאה אחר הולד ועוד י"ל דהתם אסרי בס"ס גזירה מקצת אטו כולה כדאמרינן בשמעתין: **כסימן** ולד באשה [כך] סימן ולד בבהמה. וא"ת ואמאי תולה בהמה באשה ומתני' לא איירי אלא בבהמה וי"ל משום דבאשה פשוט לו יותר מבבהמה דהרי שפיר שהוא סימן ולד באשה ולא בבהמה כדתנן בהלוקח (בכורות דף יט:) סימן ולד בבהמה שליא ובאשה שפיר ושליא:

גזירה

עין משפט נר מצוה

צח א מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הל' יג סמג עשין סח טור ש"ע ח"מ סימן תג סעיף ג:

צט ב מיי' פ"א מהל' גניבה הל' טו ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין עא טור ש"ע ח"מ סי' שנג סעיף ה:

ק ג מיי' פ"ב מהלכות גזילה ואבידה הלכה טו סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסב סעיף יג:

קא ד מיי' פ"א מהל' שאלה ופקדון הלכה ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ג:

קב ה ו מיי' פ"י מהל' איסורי ביאה הלכה טו סמג לאוין קיא ועשין רמג טור ש"ע י"ד סי' קצד סעיף ו:

קג ז מיי' פ"ה מהלכות מאכלות אסורות הל' יג סמג לאוין קלו:

רבינו חננאל

יביאהו עד יביא עדים שנטרפה באונס ופטור אבא שאול אומר יביאהו עד יביא עדודה לבית דין פי' יביא הנבילה בב"ד לשומה לניזק בתשלומין ש"מ דכל מה שפחתה הנבלה בין מיתה לתשלומין על המזיק. ות"ק חולק ואמר פחת הנבילה לניזק וטרחת האי סברא ואוקמוה כולי עלמא פחת נבילה דניזק הוי ובטורח נבילה פליגי. ת"ק סבר טורח נבילה דניזק ואבא שאול סבר על המזיק להיטרח ולהביאו. והתניא אחרים אומרים מניין שעל בעל הבור להעלות שור מבורו כו' וקיימא הא דאחרים כאבא שאול. ואוקימנא דבבירא שויא זוזא [ואגודא נמי שויא זוזא] וכדאמרי אינשי כשורא במתא בזוזא ובדברא בזוזא. אמר [שמואל] אין שמין לא לגנב כו' פי' כגון שגנב ראובן משמעון כלי או גזל ושברו או בעלי חיים ומתו או נשברו אין שמין השבר וממלא לו הדמים שהיה שוה מקודם שבירתו אלא משלם לו כלי כעין הכלי שגנב או גזל וכן בהמה והשבורה נוטלו הגנב או הגזלן ואסיקנא כי הא דגרסי' בפרק השואל פרה מחבירו דההוא דשאיל נרגא מחבריה תבריה אתא לקמיה דרב אמר ליה שלים ליה נרגא מעליא אמר ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש"מ שמין. והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לשואל. כיון שהזכיר שמועות דעולא משלימם. אמר עולא אמר ר' אלעזר שליא שיצאת מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני מונין לה מן הראשון פי' ז' ימי טומאה לזכר וי"ד לנקבה מונין מן היום הראשון ואקשי עליה האי חומרא קולא הוא דקא חשבת [לה] ליולדת מיום ראשון והיא לא ילדה אלא בשני ותטהרנה בת' שהוא ד' ליום כ' ועדיין טמאה היא היום כולו. ופריק רבא לחוש לטומאה חוששת אבל למנות ז' לזכר וי"ד לנקבה משני מונין. ומה בא עולא להודיענו דאין מקצת שליא בלא ולד

תנינא בפ' בהמה שהיא מקשה לילד שליא שיצאת מקצתה

מסורת הש"ס

א) לקמן נד., ב) ב"מ ט:, ג) [עי' תוס' ב"ק כב. ד"ה והוליד], ד) [עי' תוספות לקמן סח. ד"ה עד כאן, ותוס' ב"מ ט: ד"ה], ה) חולין סח. עז., ו) [נדה כו.], ז) [עי' בכורות מו.], ח) [עי' תוס' חולין סח.], ט) פ"ח דאיפה, רש"ל, כ) [פ' אמור פי' קיא], ל) [ועי' תוס' ב"מ לו. ד"ה זיל שלים].

תורה אור השלם

1. בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לּוֹ: שמות כא לד

גליון הש"ס

גמ' דאין מקצת שליא בלא ולד. עיין נדה דף כו ע"א תוס' ד"ה שליא בבית:

מוסף רש"י

אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין. דלנזקין הוא דשמין את הנבילה לניזק ומוסיף עליה מזיק עד שמשלים לו נזקו, אבל גנב וגזלן שגנבו בהמה ומתה או כחשה, אין שמין את הנבילה אלא שלמים כדי שנגנב ומה ישלמו כבהמה מעליא (לקמן צד.). חבורה. כפשיטה (ב"מ צז.). דינא הכי. שישלם לו כלי עשוי ומתוקן, והמזיק נבלי נוטל תשלומי מזיק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה, שמין לו הנבילה של בהמתו שמתה ע"י זה ועליה מוסיף ומשלם לו הנזק, הכי נמי ישומו לו שברי הראשון ועליהן ישלם לו כלי אחר (שם צז.). שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה. אפילו מה שהיה בפנים בשעת שחיטה, לפי שהשליא סימן ולד בבהמה, וחיישינן דלמא באותה מקצת הולד דנפיק ולא הרגש והוי כילוד והוי נבלה אסורה דהדרין לה כבר ריש (חולין סח.).